

STORIONI FESTIVAL LIET INSTRUMENTEN UIT ‘TUIN DER LUSTEN’ BOUWEN

Eindelijk weten we hoe Bosch klonk

21 JANUARI 2016 | Inge Schelstraete (<http://www.standaard.be/auteur/inge-schelstraete>)

Er is muziek in de hel, dat wist Jeroen Bosch zeker. Zondaars werden er gefolterd door angstaanjagende instrumenten. Het Storioni Trio liet er twee uit de ‘Tuin der lusten’ nabouwen en speelt daar een compositie op die het vond op iemands billen in het schilderij.

De luitharp en de draailier, recht uit Jeroen Bosch’ ‘Tuin der Lusten’ naar het podium. Tom Doms

Het Nederlandse Storioni Trio viert zijn twintigste verjaardag en haalt de Poolse componist Krzysztof Penderecki naar zijn eigen Storioni festival. Het is een coup: Penderecki is 82 en een levende legende. Maar minstens evenveel aandacht krijgt

Hemelse hel, een nieuwe compositie waarvoor Jeroen Bosch min of meer de eerste noten schreef.

‘We kiezen elk jaar een thema voor ons festival’, zegt violist Wouter Vossen. ‘Doordat 2016 het Bosch-jaar is, kwamen we uit op ‘Dromen en demonen’. We vroegen ons af hoe die instrumenten in de *Tuin der lusten* zouden klinken. Bovendien heeft een van de zondaars op het schilderij een maat muziek op zijn billen geschreven: wat staat daar?’

Die noten zijn priegelig klein, en Bosch gebruikte een vorm van muzieknotatie die niet meer overal gekend is. Maar hij schilderde geen losse noten. ‘Het is wel degelijk een flardje muziek, waar Aart Strootman (*de componist, red.*) mee aan de slag is gegaan, nadat hij eerst met een vergrootglas heeft moeten ontcijferen wat er op die billen stond.’ Klinkt het als middeleeuwse volksmuziek zoals wij ons die voorstellen? ‘Daarvoor is het wel erg kort; laten we zeggen dat het een grapje van Bosch was.’

Vossen speelt zelf op de Storioni-viool uit 1794 waar het trio zijn naam haalde, cellist Marc Vossen op een Grancino uit 1700. De draailier die in *Hemelse hel* wordt gebruikt, is speciaal voor de gelegenheid gebouwd. ‘Aart en Marco Mlynek zijn daar nogal voortvarend aan de slag gegaan’, zegt Vossen lachend. ‘Ze hebben een reputatie voor avontuurlijke muzikale projecten. Aart heeft sowieso al vaker gitaren gebouwd, Marco heeft voor de draailier de hulp ingeroepen van een Oostenrijkse instrumentenbouwer en van zijn vader in Duitsland.’

De draailier, twee meter hoog en met een automatische zwengel, is dan ook pure steampunk. ‘Het is zeker een indrukwekkend ding. Vroeger kwamen er vaak twee mensen aan te pas om ze te bespelen, één die de zwengel bediende, een andere voor de strijkstok. Marco heeft lang gewerkt aan het automatische draaimechanisme, maar het grappige is dat hij nu toch overweegt om met de hand te draaien, omdat hij dan meer betrokken is bij het instrument.’

De dreun van Satan

Dat zijn kleine praktische problemen vergeleken bij de luitharp, een instrument dat volledig aan de verbeelding van Bosch is ontsproten. ‘Het vervelende van een fusie van een harp en een luit zoals hij die heeft geschilderd, is dat ofwel de harp, ofwel de luit verkeerd om zit. Aart moet een van beide in de verkeerde richting

bespelen en voortdurend de mentale switch maken tussen harp en luit. Maar het instrument klinkt ontzettend mooi. Wat je van de draailier niet kunt zeggen: die maakt een geluid dat recht uit de hel komt.’

Heavy metal is het niet, maar de draailier produceert inderdaad een door merg en been gaande dreun - een geluid waar een hedendaags publiek niet meer zo vertrouwd mee is, tenzij het wel eens naar traditionele volksmuziek luistert. Elektronische dancemuzikanten hebben de dreun de laatste jaren herontdekt, maar die gebruiken het ook voor het bevreemdende effect. Dat zegt alles.

Maar samen met het trio en de luitharp klinkt het verrassend melodieus. Dat had ook kunnen tegenvallen. ‘Ach, we spelen op zo’n festival bekende stukken, van Schubert, Mozart of Beethoven. Een beetje avontuur tussendoor kan geen kwaad. We hebben wel moeten zoeken naar de goede balans. De luitharp wordt een klein beetje versterkt. Een luit heeft snel versterking nodig, zeker als je ze combineert met andere instrumenten, zoals de Steinway-piano van Bart (*van de Roer, derde lid van het trio, red.*). Verder spelen wij een octaaf hoger voor meer draagkracht.’

We hadden ons de klank van de hel minder melodieus voorgesteld. ‘Dat helse in het schilderij van Bosch, dat is vooral omdat muziek in zijn tijd als een ketterse activiteit werd gezien, iets wat aanzette tot losbandigheid. (*lacht*) Uit ervaring kan ik je zeggen dat viool spelen zelden aanleiding geeft tot dat soort losbandigheid.’

Het Storioni Trio, Mlynek en Strootman spelen *Hemelse hel* vier keer in Nederland, letterlijk badend in het schilderij: de videokunstenaar Mike Roelofs projecteert het op hen - van bovenaf. ‘Anders zit het publiek maar naar Bosch te kijken.’ Er zijn nog geen opvoeringen gepland in België, maar Philippe Herreweghe dirigeert het trio in april in het Tripelconcerto van Beethoven.

Wel gek, dat twee instrumenten waarvoor nog maar twee composities bestaan, met alle aandacht gaan lopen. ‘*Hemelse hel* is maar twintig minuten van een festival van wel twintig concerten, maar het is misschien wel het leukste detail van het festival.’

INGE SCHELSTRAETE

Inge Schelstraete is redactrice cultuur & media bij De Standaard.

Meer artikels van Inge Schelstraete >

(<http://www.standaard.be/auteur/inge-schelstraete>)

LEES MEER

09/01/2016 | DIRIGENT EN COMPONIST DIRK BROSSE DUKT HET THEATER
IN

'Ik dirigeer elk concert alsof het het laatste is'

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160108_02056885)

26/12/2015 | NIET TE MISSEN

Anselm Kiefer

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20151225_02037424)

VANDAAG | KLOOF MET REST VAN EU NEEMT TOE

Belgische huishoudens zijn rijkste van Europa

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160120_02080715)

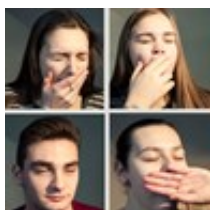

VANDAAG | COALITIETREGERING WIL KOMENDE VIER JAAR NIET MEER DAN
130.000 VLUCHTELINGEN OPNEMEN

Wenen doorbreekt als eerste taboe

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160120_02080993)

VANDAAG | MOETEN VLAAMSE SCHOLEN DE DAG LATER BEGINNEN?

De ochtendstond heeft slaap in de mond

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20160120_02080697)

Wouter Vossen:

‘De luitharp klinkt ontzettend mooi, maar die draailier maakt een hels geluid’

ALLE ARTIKELS VAN DE LAATSTE 24 UUR » (/NIEUWS/MEEST-RECENT)

Meer?

Lees de volledige krant digitaal.

(<http://www.standaard.be/plus/ochtend>)